

звітку / Ю.С. Шипуліна, С.М. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – Т. I, № 4. – С. 103-112.

8. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. - К.: Логос, 2003. – 632 с.

9. Україна у вимірі економіки знань /За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. - К.: Основа, 2006. © 592 с.

10. Зарва О. Підривні інновації як ключовий елемент «формули успіху» у сучасному бізнес-середовищі // Економічний аналіз. – 2012. – No. 10/4. – С. 108 – 111.

Кривенко Л.В., Васильев А. Й. Современные тенденции и механизмы инновационного развития области науки и образования в отечественной и зарубежной практике.

Исследованы современные тенденции и механизмы инновационного развития отрасли науки и образования в отечественной и зарубежной практике. Обоснованы конкретные предложения по инновационному развитию науки и образования, которые способны содействовать радикальный перестройке экономики Украины, ее конкурентоспособности на мировых рынках.

Ключевые слова: наука, образование, инновационное развитие, инновационная стратегия, научно-инновационные кластеры.

Kryvenko L., Vasil'ev A. Current trends and innovative mechanisms of science and education in domestic and foreign practice.

The modern trends and innovative mechanisms of science and education in domestic and foreign practice. Grounded specific proposals for innovative development of science and education, are able to promote a radical transformation of the economy of Ukraine, its competitiveness in world markets.

Keywords: science, education, innovation development, innovation strategy, research and innovation clusters.

Дата надходження до редакції: 17.06.2014 р.

Рецензент: д.е.н., професор Мішенін Є. В.

УДК 332.72

РОЗВИТОК ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ У ФОРМАТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦІЛІСНОГО ЗЕМЕЛЬНО-МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ

Є. В. Мішенін, д.е.н., професор, Українська академія банківської справи НБУ

І. Є. Ярова, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

У статті розглянуто теоретичні основи трансформації відносин власності на природні ресурси та виробничі об'єкти (майно) для забезпечення ефективного функціонування цілісного земельно-майнового комплексу на засадах екологічно сталого розвитку.

Ключові слова: природогосподарювання, цілісний земельно-майновий комплекс, відносини власності, природні ресурси, екологічно сталий розвиток, управління власністю.

Постановка проблеми. Економічну основу господарського механізму регіонального природогосподарювання утворюють відносини власності на землю, об'єкти природно-ресурсного потенціалу, нерухоме майно. Відносини власності також виступають систематизуючим чинником механізму забезпечення функціонування регіонального природно-виробничого комплексу у вигляді системи організаційно-економічних форм. Власність на землю, природні ресурси – це той вихідний початок, що формує ринкові відносини в економіці природгосподарювання, необхідні структури управління багатоцільовим землекористуванням на еколого-економічній і соціально-правовій основі.

Ринкові перетворення у сфері природогосподарювання потребують конструктивних змін у механізмі функціонування земельно-майнового комплексу на основі трансформації відносин власності на землю, природні ресурси, а також виробничі об'єкти (нерухомість). Функціонування цілісного земельно-майнового комплексу повинно забезпечувати ефективне використання його

об'єктів (елементів) на засадах екологічно сталого розвитку.

Зазначені передумови засвідчують актуальність дослідження теоретичних основ трансформаційних процесів у відносинах власності на об'єкти цілісного земельно-майнового комплексу, які використовуються у різних галузях природогосподарювання (зокрема, сільському, водному та лісовому господарствах).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Власність в методологічному і теоретичному відношенні є складною і багатоплановою категорією [1-5], яка вбирає в себе не лише економічні, юридичні, соціальні і психологічні аспекти, але і еколого-економічний ракурс (аспект). Із загально-економічної точки зору власність може розглядатися, аналізуватися в якості системи внутрішньо необхідних, стійких та визначальних соціально-економічних зв'язків і відносин між людьми з приводу привласнення засобів виробництва, робочої сили, предметів споживання, інтелектуальної власності, послуг та інформації в усіх сферах суспільного відтворення (виробництво, обмін,

розподіл і споживання) [6]. Необхідність теоретичного і методологічного виділення еколого-економічного аспекту (ракурсу, фактору) в категорії "власність" обумовлено специфічними особливостями формування ринкового середовища у сфері природогосподарювання, що відображають складний процес переходу до різноманіття рівноправних по своєму соціально-правовому статусу власності на землю і природні ресурси, а також до різних нових форм господарювання (зокрема, цілісних земельно-майнових комплексів). Акцентовано і на тому, що еколого-економічний ракурс відносин власності допомагає краще розкривати вплив економічної власності, її нових форм, реальних відносин користування, володіння і розпорядження землею, природними ресурсами, засобами виробництва, предметами і результатами праці на процеси раціонального природокористування. При цьому різні сторони відносин власності (користування, володіння і розпорядження) вимагають на різних ієрархічних рівнях природогосподарювання відповідного обліку екологічного чинника. Екологічний чинник, гарантованість раціональності природокористування і охорони довкілля виступають найважливішими моментами трансформаційних процесів у відносинах власності. При цьому розвиток відносин власності на природно-ресурсні та майнові об'єкти повинен забезпечувати збалансований, стійкий цілісних земельно-майнових комплексів на екологоорієнтованих засадах.

Мета дослідження. Виходячи з вищезазначеного, метою статті є розкриття сутнісно-змістовної основи розвитку відносин власності на природно-ресурсні та виробничі об'єкти для забезпечення ефективного формування і функціонування цілісного земельно-майнового комплексу на еколого-економічних засадах.

Основний матеріал. Перш за все слід відмітити, що метою функціонування земельно-майнового комплексу є дотримання балансу соціо-еколого-економічних інтересів суб'єктів земельно-майнових відносин щодо раціонального використання землі, природних ресурсів, об'єктів нерухомості [7]. В наукових публікаціях поняття «земельно-майнового комплексу» визначається, наприклад, як сукупність об'єктів нерухомості, які об'єднані спільною територією [8]. Також земельно-майновий комплекс регіону розглядається як потрійна складова, що включає в себе: природно – територіальний ресурс господарської діяльності; природно-просторовий базис для життєдіяльності всього людства; об'єкт управління при реалізації різноманіття форм власності [7,9].

Земельно-майновий комплекс об'єднує в собі, з одного боку, землю, як просторовий базис і унікальний природний ресурс, а з іншого – нерухомість як об'єкт господарського використання та фінансовий капітал, яким притаманні сукупність прав з приводу володіння, розпорядження і вико-

ристання [7]. З цих позицій існуюча площина земельно-майнових інтересів потребує екологізації регіонального господарювання, а також відносин власності.

Завдання держави у сфері екологізації регіонального господарювання, раціонального використання і відтворення земель, природних ресурсів полягає в узгодженні та регулюванні соціально-економічних та економіко-екологічних інтересів суб'єктів природогосподарських відносин. Це досягається, в певній мірі, через запровадження соціально-економічної, екологічної політики, зміст якої полягає у формуванні організаційних, фінансово-економічних та правових механізмів регулювання земельних, природогосподарських та еколого-економічних відносин [10].

Зокрема, природогосподарські відносини розглядаються як відносини, що виникають з приводу володіння, розпорядження, користування природними ресурсами, їх охорони, захисту та відтворення, а також відповідальності за результати природокористування. Земельні відносини також представляють як відносини з приводу користування земельними ресурсами, їх відтворення, охорони і захисту; з юридичної точки зору ці відносини пов'язані з володінням, користуванням, розпорядженням земельним фондом, а також відповідальністю за його стан і результативність агрогосподарювання; з економічної точки зору вони пов'язані з розподілом доходу від користування земельним фондом між суб'єктами цих відносин.

Еколого-економічний аспект земельних (природогосподарських) відносин, пов'язаний з узгодженням еколого-економічних інтересів природогосподарюючих суб'єктів різних форм власності і суспільства, а також з формуванням та регулюванням механізмів розвитку земельно-майнового комплексу відповідно до умов ринкової економіки, виходячи з економічних, екологічних та соціальних функцій природних об'єктів (ресурсів). Еколого-економічний інтерес у сфері природокористування слід розуміти як ставлення природогосподарюючого суб'єкта, що виступає в тій чи іншій ролі (зокрема, органів управління цілісним земельно-майновим комплексом, орендаторів, приватних підприємців), до використання, відтворення та охорони землі, природних ресурсів з урахуванням їх соціально-екологічних функцій.

Реформування відносин власності на землю, природні ресурси вимагає створення еколого-економічного механізму трансформації відносин власності. При цьому різні сторони відносин власності – користування, володіння і розпорядження – вимагають відповідної екологізації цих складових на різних рівнях системи економічних відносин і це вимагає розглядати природний ресурс як об'єкт нерухомості. Так, наприклад, у процесі формування цілісного земельно-майнового комплексу ліс фізично пов'язаний із землею, а відо-

кремлення від землі перетворює його в новий продукт – деревинну сировину. Це є основою для віднесення лісу на корені до нерухомого майна. Земля відноситься до головного майна, ліс є приналежністю, а пов'язане з ним право різних користувачів лісом відноситься до категорії "плоди, продукція і доходи". З цих позицій ліс визнають головним об'єктом лісових відносин [11]. При цьому, згідно юридичної теорії, ділянка землі складається не лише з частини земної поверхні, але й передбачає собою як би конус, вершина якого розміщена в центрі землі, а бокові грані простираються через земну поверхню і йдуть далі до неба (нескінченності) [12]. Таким чином, природні ресурси потрібно розглядати як об'єкт нерухомого майна, та об'єкт власності (зокрема, земельної, лісової) в системі відносин власності у сфері використання та відтворення ресурсів. У зв'язку з цим доцільно визначити поняття власності на лісоземельні ресурси.

Далі зробимо акцент на тому, що загальне економічне розуміння власності зазвичай виходить не із споживання, а з виробництва. Масштаби суспільного виробництва визначають можливості привласнення, а, отже, - і межі (масштаби) власності, застосування праці. Взаємозв'язок праці і власності вказує на трудовий характер власності, тому, відповідно, наприклад, теоретично обґрунтовується поняття "трудова приватна власність" [13]. Згідно з таким розумінням, якщо власність розглядати як форму, умову привласнення матеріальних благ, створених працею, то земля, яка в даному випадку є продуктом природи і одночасно засобом виробництва, повинна належати суспільству в особі держави і не може бути використана для отримання нетрудових прибутків окремими юридичними і фізичними особами. В зв'язку з цим, можна відмітити, що Земельний кодекс деяких країн трактує земельну власність не стільки як абсолютну приватну, скільки як власність відносно користування землею. Власність для користування землею в економічному сенсі практично мало відрізняється від класичного розуміння її, але об'єктом купівлі-продажу в даному випадку виступає вже не сама земля, а використовуваний в сільському господарстві основний капітал [14]. Такий механізм володіння землею діє в багатьох розвинених країнах. Відповідно до нього, ціна землі визначається вартістю капіталу і ставкою земельного податку (розміру його в межах ренти) [15].

З цих позицій, земля як загальний засіб виробництва, створений природою, як територія (поверхність), в принципі, не може (не повинна) бути об'єктом абсолютної приватної власності (купівлі-продажу), оскільки належить усьому суспільству. Привласненню у формі приватної власності можуть підлягати: техногенні засоби виробництва і праці; природні ресурси, створені в результаті здійснення виробничих витрат на їх відт-

ворення. Поєднання суспільної власності на землю і приватною на результати праці (наприклад, підвищення родючості землі, штучні лісові насадження, основні виробничі фонди лісгосподарського призначення) з урахуванням природних і технологічних зв'язків і нерозривності між ними реалізується, на наш погляд, в загальноекономічному понятті "власність для володіння і користування". Науково-прикладне поняття "власність для володіння і користування", зокрема, землею лісового фонду, лісовими ресурсами припускає, що лісові об'єкти (наприклад, вирощені деревостої, технічні і кормові ресурси лісу, основні фонди у вигляді деревостоїв) опосередковані і створені працею господарюючих суб'єктів і мають приватизаційну вартість.

Власність на природні ресурси (природно-ресурсні об'єкти) – це система внутрішньо необхідних стійких і визначальних соціально-економічних відносин між господарюючими суб'єктами з приводу привласнення природних ресурсів) та створюваних матеріальних благ у процесі їх відтворення та використання з урахуванням соціально-екологічного значення ресурсів, яка реалізується через функції відносин власності – володіння, користування, розпорядження та відповідальності, а також обумовлює різні форми природогосподарювання та управління природо-ресурсним потенціалом.

Формування еколого-економічного механізму трансформації форм власності на природні ресурси пов'язане з управлінням власністю. Управління власністю у сфері використання і відтворення природних ресурсів розповсюджує свою дію на самі різні об'єкти природогосподарської власності у вигляді, наприклад, ділянок лісового фонду і лісових ресурсів (деревинних і недеревинних), створюваних рекреаційних об'єктів, права на оренду, цінних паперів (наприклад, у випадку акціонування лісів). Управління власністю включає й вплив на відносини між власниками, які реалізують різні форми власності (державну, комунальну, приватну) у процесі відтворення, розподілу, обміну, використання природогосподарських об'єктів.

У поняття відносин власності у сфері використання і відтворення природних ресурсів включаються відносини власника (нового власника) до об'єкта природогосподарської власності, тобто здійснюються суб'єктно-об'єктні (майнові) відносини між господарюючим суб'єктом і об'єктом природогосподарювання. Виділення суб'єктно-об'єктних (майнових) відносин узгоджується, як вже нами відмічалось, з віднесенням природних ресурсів до нерухомого майна. Суб'єктно-об'єктні (майнові) відносини, як відомо, є первинними, оскільки слугують матеріальною передумовою відносин між різними суб'єктами власності, суб'єктно-суб'єктних відносин [16]. Суб'єктно-суб'єктні відносини, по суті, на наш погляд, є еко-

номіко-управлінськими відносинами, виникають також і у зв'язку з трансформацією власності на природні ресурси, відображають майнові і безпосередньо управлінські взаємозв'язки природогосподарюючого суб'єкта (суб'єкта власності) з іншими суб'єктами. Безумовно, в цій системі відносин повинні бути присутні аспекти екосистемного управління природними ресурсами. Ця група відносин має соціально-економічний та еколого-економічний характер і пов'язана, перш за все, з трансформацією форм власності на природні

ресурси, обумовлює форми розподілу майна, природних ресурсів, (наприклад, через механізм оренди), доходу (ренти).

Важливо підкреслити, що реалізація суб'єктно-суб'єктних відносин вимагає наявності управлінських суб'єктів (суб'єктів регулювання природогосподарських відносин), які можуть бути водночас і власниками, що особливо характерно для системи державного управління природними ресурсами. Загальна схема виділених нами власнісних відносин в їх взаємозв'язку представлена на рис.

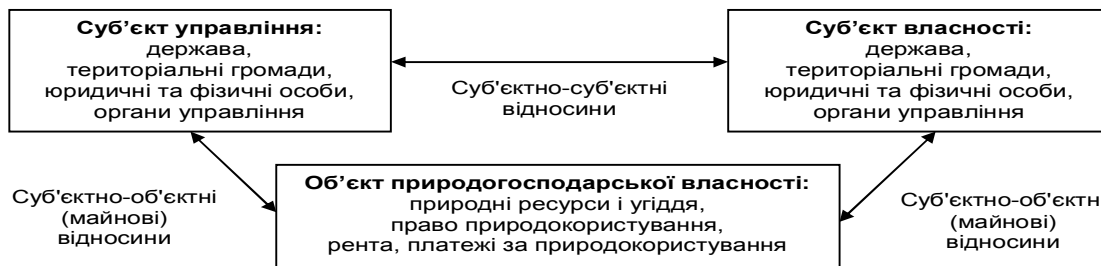

Рис. Загальна схема відносин

Важливо зробити акцент на психологічному аспекті відносин власності у сфері природогосподарювання. Психологічний аспект відносин власності проявляється в тому, що від особисто-поведінських якостей нових власників, мотивів і манери їх поведінки найчастіше залежить цілий комплекс достатньо складних взаємозв'язків відносин, пов'язаних з раціональним використанням і відтворенням природних ресурсів. Цей аспект пов'язаний також з традиційно негативним відношенням щодо приватної власності в різних її формах на землю і природні ресурси, яке склалося в умовах панування адміністративно-командної системи управління народним господарством. Крім цього, раціональне природокористування залежить й від власнісного, екологічного мислення сучасного керівника і власника.

Відносини, що виникають між господарюючими суб'єктами і об'єктом власності (приватизованою земельною ділянкою, лісоземельним угіддям, водними ресурсами), характеризують водночас міру володіння об'єктом з боку суб'єкта, його права на об'єкт, вид природокористування, що реалізується суб'єктом у процесі практичного втілення відносин власності, міру і характер використання суб'єктом своїх прав. На наш погляд, зв'язок між господарюючим суб'єктом і об'єктами природогосподарської власності має здійснюватися не лише через відносини, реалізацію функцій володіння, користування, розпорядження, але й відповідальності.

Володіння є початковою, вихідною формою власності, що відображає юридично, документально закріплену фіксацію суб'єкта власності або факт реального володіння природним об'єктом. Володіння – це також неповне часткове присвоєння та функціонуюча власність за умов, що визначаються власником. Також відмітимо, що як-

що володіння є функцією власності, то користування є функцією володіння. Володіння, взяте окремо, ще не є в повній мірі власністю у соціально-економічному змісті цього слова, яка має на увазі не лише володіння, але й розпорядження та використання природно-ресурсного об'єкту. В ряді випадків володіння перетворюється у формальне, деклароване право, яким власник не користується.

Користування природогосподарською власністю у контексті повноважень відносин власності завжди є обмеженим та регламентованим. Користувач природними ресурсами може управляти об'єктом власності як користувач впродовж конкретного терміну і відповідно умов, заданим йому суб'єктом власності в особі володаря або розпорядника.

Розпорядження природногосподарськими об'єктами власності – це фактичне здійснення влади власника над об'єктами, а також фактичне управління ними. Суб'єкт, який володіє правом розпорядження, має можливість реалізації основних повноважень власника: встановлення шляхів використання природного об'єкта, права здійснення угод щодо об'єкта власності (продажу, оренди). Фактично власник стає таким, якщо він має права та реальну можливість розпоряджатися об'єктом власності.

Таким чином, при делегуванні власнісних функцій іншому господарюючому суб'єкту в обов'язковому порядку необхідно делегувати йому і економічну (еколого-економічну) відповідальність за стан природногосподарського об'єкта власності, оформлену у вигляді системи правових та економічних угод, системи штрафів, санкцій. Реалізація функції відповідальності здійснюється в межах суб'єктно-об'єктних (майнових) та суб'єктно-суб'єктних відносин. Якщо розгляда-

ти власність як ціле, а її елементи – володіння, користування та розпорядження – як частини цілого, то зв'язок між елементами такий: розпорядження визначається користуванням, користування визначається володінням, володіння визначається формами власності, а відповідальність визначається результативністю розпорядження, користування та володіння. Все це обумовлює актуальність, важливість та необхідність формування дійового економіко-правового механізму екологічної відповідальності.

Розвиток власності на земельні ділянки та природні ресурси має враховувати принципи екосистемного управління природним об'єктом (природно-ресурсним потенціалом), а тому різні сторони відносин власності (володіння, користування, розпорядження, відповідальності) потребують відповідної конкретизації з позиції посилення в них екологічного аспекту. Посилення економіко-екологічних аспектів відносин власності у процесі формування цілісного земельно-майнового комплексу безумовно потребує системного державного регулювання.

Розвиток відносин власності як визначальна складова ринкових перетворень у процесі формування цілісного земельно-майнового комплексу має вирішувати такі основні питання:

1. Формування приватного сектора в сфері регіонального природокористування, здатного створити конкуренцію державному (монопольному), зменшити рівень відповідальності держави за ефективність природосподарювання, а також збільшити фінансові потоки на основі розвитку приватного природогосподарського підприємництва та екологізації систем плати за використання природних ресурсів (об'єктів).

2. Запровадження плюралізму форм власності на природно-ресурсні об'єкти та розширення організаційно-правових форм природогосподарювання (зокрема, механізму оренди) у контексті реалізації принципів сталого розвитку.

Таким чином, формування організаційно-економічного механізму в межах функціонування цілісного земельно-майнового комплексу приватного природогосподарювання, залучення до природогосподарської власності підприємницьких структур та широких верств населення певною мірою виступає як гарант стабільності в суспільстві. Це безпосередньо обумовлює необхідність формування організаційно-економічного механізму екологічно спрямованої трансформації власності на об'єкти природно-ресурсного потенціалу цілісного земельно-майнового комплексу. Державні органи управління природокористуванням повинні регулювати та контролювати процеси володіння, користування і розпорядження приватними, орендними природогосподарськими об'єктами, їх сировинними ресурсами та соціально-екологічними функціями.

Розвиток нових форм власності на землю,

природні ресурси має, звичайно, і певні обмеження. Такими обмеженнями, на наш погляд, є:

1. Потенційна здатність і реальна можливість підприємств нових форм власності забезпечувати в повному об'ємі необхідні техніко-технологічні, матеріальні, фінансові витрати по забезпеченню зростання ефективності виробництва з урахуванням екологічного чинника.

2. Обмеженість природних ресурсів (зокрема, лісових ресурсів, земель водного фонду, сільськогосподарських угідь та ін.) з точки зору їх обсягів та екологічної якості, функціональна спрямованість еколого-економічних інтересів підприємців і суспільства в цілому.

3. Тривалість відтворення природних ресурсів, особливо, лісових ресурсів. Якщо при короткочасному циклі відтворювальні процеси залежно від форм власності можуть бути пізнані методом проб і помилок (допущені помилки нерідко порівняно швидко долаються), то в лісівництві це майже нездійсненно, а можливо навіть виключено.

4. Недосконалість і недостатній взаємозв'язок законодавчих актів і нормативних документів економіко-правового і екологічного характеру.

5. Традиційне негативне (неприйнятне з боку суспільства, його ідеології) відношення до приватної власності в різних її формах на землю і природні ресурси, що склалося в суспільстві, тривало розвивалося в умовах панування адміністративно-бюрократичної системи управління народним господарством. "Дух" її дає себе знати і сьогодні.

Розглянуті еколого-економічні та правові аспекти розвитку відносин власності на природні ресурси (природно-ресурсні об'єкти) свідчать про необхідність формування дійового механізму екологічної відповідальності підприємницьких структур, нових власників за раціонального природокористування, а також дотримання певних принципів сталого розвитку [17].

Висновки: Важливість поглиблення еколого-економічної суті відносин власності на об'єкти цілісного земельно-майнового комплексу полягає в тому, що вони формують фундаментальну, економічну основу розвитку механізму забезпечення екозбалансованого сталого розвитку суб'єктів регіонального природогосподарювання. Еколого-економічний аспект (ракурс, фактор) відносин власності слід пов'язувати з узгодженням еколого-економічних інтересів суб'єктів природогосподарювання різних форм власності і суспільства на всіх етапах формування цілісного земельно-майнового комплексу. Поряд з функціями володіння, користування та розпорядження об'єктами цілісного земельно-майнового комплексу виокремлено, об'єднано і визначено функцію відповідальності.

Ефективне управління власністю у природогосподарюванні має ґрунтуватися на системному взаємозв'язку суб'єктно-об'єктних та суб'єктно-суб'єктних відносин у форматі реалізації функцій

володіння, користування, розпорядження та відповідальності за стан об'єктів природно-ресурсного потенціалу цілісного земельно-майнового комплексу. Необхідно приймати до уваги і психологічний аспект трансформації відносин власності на природні ресурси. У по-

дальшому необхідно поглиблювати методологію функціонування організаційно-економічного механізму управління розвитком відносин власності на об'єкти цілісного земельно-майнового комплексу для забезпечення збалансованого його функціонування.

Список використаної літератури:

1. Паламарчук В. Власність у переходному до ринку суспільстві: економічні і правові аспекти / В.Паламарчук // Право України.- 1998.- № 2.- С. 81-88.- С. 92.
2. Зінченко Т.Є. Економічні засади землекористування міських агломерацій: теорія, методологія, практика. Монографія./ Т.Є.Зінченко// – Житомир: Вид-во «ПП Рута», 2012. – 380с.
3. Мартиенко А.И. Теоретические основы развития отношений собственности на природные ресурсы: монография / А.И.Мартиенко// – Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2011. – 392с.
4. Харичков С. О формах собственности на объекты природно-ресурсного потенциала в Украине / С.Харичков , С.Рассадинова // Экономика Украины.- 1996.- № 9.- С. 65-70.
5. Колесов Н.Д. Собственность как экономическая категория или о недостаточности дидактической единицы «собственность и хозяйствование» / Н.Д.Колесов, В.И.Лоскутов, Б.В.Салихов // Вестник МГУ. – 2003. – Т6. - №2. – С. 185-188.
6. Власність і господарський механізм в умовах оновлення економіки / За ред. С.В. Мочерного// - Львів: Світ, 1992.- 176 с.
7. Галушкіна Т.П. Реформування земельних відносин в умовах трансформаційних зрушень [Електронний ресурс]/ Т.П. Галушкіна, Т.Ф.Сидорченко, О.О.Криницька// . – Режим доступу irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...
8. Розумний І.А. Питання науково-методичного удосконалення грошової оцінки земель сільських населених пунктів / І.А.Розумний // Землевпорядний вісник. – 1999. - №3. – С.17-19.
9. Назарова А.А. Земельно-имущественный комплекс как объект управления / А.А.Назарова // Вестник ТИСБИ. – 2008.- №2. – С. 25-28.
10. Мішенін Є.В. Соціально-економічні та фінансові проблеми сталого сільського розвитку /Є.В. Мішенін, В.М. Бутенко, Р.П. Косодій// за ред. д.е.н., проф. Є.В. Мішеніна. - Суми: Вид-во: Папірус, 2011 – с. 347.
11. Петров В.Н. Экономико-правовые аспекты объектов и субъектов лесных отношений / В.Н.Петров// Лесное хозяйство. – 1999. – №1. – С. 130-135.
12. Горемыкин В.А. Экономика недвижимости. /В.А.Горемыкин , Э.Р.Бугунов// – М.: Филинь, 1999. – 592 с.
13. Павлышенко М. Какая собственность на землю нам нужна? /Павлышенко М.// Экономика Украины.- 1991.- № 4.- С. 59-66.
14. Гаврилов В. Реформирование собственности на землю и природные ресурсы /В.Гаврилов , С.Ивановский// Российский экономический журнал.- 1995.- № 3.- С. 59-66.
15. Ушаков Е.К. К разгосударствлению земли и других природных ресурсов /Е.К.Ушаков // Российский экономический журнал.- 1994.- № 11.- С. 16-18.
16. Мішенін Є.В. Еколого-економічні та правові передумови трансформації власності на лісові ресурси /Є.В.Мішенін // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Економіка. – Вип. 69. – Донецьк, ДонНТУ, 2004. – С. 131-136.
17. Мішенін Є.В. Механізм економічної відповідальності в сфері природопользования /Є.В.Мішенін // Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка. – 2001. – №6(27) – 7(28). – С. 15-26.

Мишенін Е. В., Ярова І. Е. Развитие отношений собственности в формате обеспечения сбалансированного функционирования целостного земельно-имущественного комплекса

В статье рассмотрены теоретические основы трансформации отношений собственности на природные ресурсы и производственные объекты (имущество) для обеспечения эффективного функционирования целостного земельно-имущественного комплекса на принципах экологически устойчивого развития.

Ключевые слова: *природохозяйствование, целостный земельно-имущественный комплекс, отношения собственности, природные ресурсы, экологически устойчивое развитие, управление собственностью.*

Mishenin Ye. V., Yarova I. Ye. Development of property relations for the formation of balanced functioning the integrated land and property complex

Theoretical foundations of transformation of the property relations for nature resources and production objects (ownership) for formation of integrated land and property complex on the bases of sustainable development have been considered in this article.

Keywords: *nature economics, integrated land and property complex, property relations, nature resources, environmentally sustainable development, property relations management.*

Дата надходження до редакції: 17.04.2014 р.

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л.І.